

DOI: 10.32347/2786-7269.2024.10.52-59

УДК 711.01/.09

к. арх. Гусєв М. О.,
gusevproduction@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3534-9774,
Київський національний університет будівництва і архітектури

ПРИНЦИП «ІСТОРИЧНОЇ СПАДКОЄМНОСТІ» В ФОРМУВАННІ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ВІДКРИТИХ ПУБЛІЧНИХ ПРОСТОРІВ МІСТ

Розглянуто формування та організацію відкритих публічних просторів міст за рахунок принципу «історичної спадкоємності», описано прийоми, які його розкривають. Показано зв'язок даного принципу з іншими спеціальними принципами, виведеними автором особисто. Надано рекомендації щодо функціонально-просторової організації відкритих публічних просторів міст за рахунок використання принципу «історичної спадкоємності» та прийомів, що його виявляють. Наведено приклади організації відкритих публічних просторів в місті Києві, що базуються на основі принципу «історичної спадкоємності».

Ключові слова: відкритий публічний простір; історична спадкоємність; історичні артефакти; принципи; прийоми; доцентрова організація простору.

Постановка проблеми. Відкритий публічний простір міст виступає як цілісне поняття, що не піддається розчленуванню та являє собою системну структуру, що існує в потоці часу та несе в собі сліди історії, політики, культури, економічного розвитку та технічного прогресу. В цілому ця структура має стабільний характер, але завжди змінюється в деталях, а її зріст та форма піддаються контролю лише частково. Цей процес формування міста не має кінцевого результату, він абсолютно безперервний. Саме тому існує необхідність в виведенні конкретних принципів та прийомів, на основі яких дані простори можуть бути організовані.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Було проаналізовано теоретичну та практичну складову досліджень в сфері питання формування та організації відкритих публічних просторів міст, якими займалися такі вчені та науковці: В. Вадімов [1], Я. Гейл та Л. Гемзо [2], В. Глазичев [3], М. Гусєв [4], Д. Джекобс [5, 6], О. Кравченко [7], М. Лайдон та Е. Гарсія [8], Н. Лещенко та А. Головатюк [9], К. Лінч [10], В. Нефьодов [11], О. Німейєр [12], Г. Рєвзін [13], О. Рибчинський [14], К. Роу та Ф. Кеттер [15]. Закон про архітектурну діяльність [16], про благоустрій населених пунктів [17], про основи містобудування [18], про регулювання містобудівної діяльності [19] також регламентують питання організації відкритих публічних просторів міст на

території України. Аналіз праць перелічених науковців та нормативно-правової бази України показує, що питання формування відкритих публічних просторів міст є доволі детально дослідженим з врахуванням культурного, соціального, економічного, містобудівного, історичного, естетичного та екологічного аспектів, проте існує необхідність в систематизації даних напрацювань та виявлення подібних рис для виведення спеціальних принципів та прийомів організації даних просторів.

Метою публікації є розкрити принцип «історичної спадкоємності» та розглянути прийоми, що його виявляють; надати рекомендації по фізичному заповненню та функціональному наповненню відкритих публічних просторів міст; навести приклади організації відкритих публічних просторів на основі авторських проєктних пропозицій, що базуються на принципі «історичної спадкоємності» та прийомах, що більш детально його виявляють.

Основна частина. Будь-який відкритий публічний міський простір має базуватися на конкретних принципах його організації. Всі ці принципи можна поділити на загальні («багатофункціональності», «інклюзивності», «комфортності (якості)», «ієрархічності», «контекстуальності», «публічної відкритості») та спеціальні («трансформативності», «функціонального різноманіття», «взаємозв'язку соціального і фізичного», «фізичної щільності» та «історичної спадкоємності») [20]. Принцип «історичної спадкоємності» полягає в організації відкритого публічного простору, спираючись на історію та специфічні місцеві особливості, а також його взаємозв'язок з історичним навколишнім середовищем. Історичне місто слід розглядати як складну систему, що в концентрованій формі відображає історію і специфічні місцеві особливості, які створюють її власну унікальність. Таким чином, організацію чи реконструкцію відкритих публічних просторів міст в історичному оточенні слід здійснювати з дотриманням принципу «історичної спадкоємності». Цей принцип впливає на планувальну, об'ємно-просторову та функціональну організацію простору, оскільки основний акцент у ньому має бути зосереджений вже на існуючих домінантах, а не перенесений на нові зони.

Даний принцип було запропоновано до використання в проєктній пропозиції автора по організації простору церемонії відкриття Євробачення 2017 в Києві. Церемонія відкриття проходила в центральній частині міста, серед багатьох знакових для міста і держави в цілому споруд – Маріїнського Палацу, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України. Отже, дане місце проведення церемонії при організації відкритого публічного міського простору було лише доповнюючим елементом простору і враховувало всі вищеперераховані споруди як основні для цього простору, адже вони є

домінантами у формуванні архітектурного середовища центральної частини міста Києва.

Принцип «історичної спадкоємності» у відкритих публічних просторах міст розкривається за допомогою наступних прийомів: акцентування на існуючих історичних артефактах; доцентрова організація простору для об'єднання людей.

1) Акцентування на існуючих історичних артефактах. Цей прийом полягає в акценті на історичну пам'ятку чи ансамбль, максимальне їх виявлення та підкреслення при організації нового або реконструкції старого відкритого публічного простору міста. Цей прийом також може бути застосований для розкриття принципів «фізичної щільності» та принципу «трансформативності» відкритого публічного простору міст.

2) Доцентрова організація простору для об'єднання людей. Такий прийом слід використовувати для того, щоб створити відкритий публічний простір, що буде об'єднувати людей і буде сприйматися цілісно. Це реалізується завдяки створенню відкритого простору, що подібний до історично сформованих площ – відкриті амфітеатри, площі округлої форми, водойми, озера та басейни з пішохідним рухом навколо них, які в своїй основі мають ту саму центробіжну організацію простору. Соціально людина почуває себе більш комфортно та захищено в такому просторі, де весь відкритий публічний простір є осяжним для її зорового сприйняття.

Прийоми акцентування на існуючих історичних артефактах та доцентрової організації простору для об'єднання людей розкриті на прикладі організації відкритого публічного простору Львівської площі в місті Києві, розробленої автором особисто (рис. 1). Вони виражаються за рахунок: підсилення враження від історичного середовища, в якому знаходиться даний відкритий публічний простір; збереження пам'яток архітектури та культурної спадщини; концентрації уваги на окремих історичних будівлях або цілих історичних ансамблях; організації центробіжного руху людей навколо існуючих або нових об'єктів фізичного заповнення простору; створення нових просторів, осяжних для сприйняття людиною; існуючих історичних транспортних шляхів з організацією нових пішохідних.

Принцип «історичної спадкоємності» відкритого публічного простору міст має велике значення, в історично-сформованих центральних зонах та районах міста, і для його посилення дії на простір він може комбінуватися з будь-якими принципами, що були виведені автором – принципом «трансформативності», принципом «взаємозв'язку соціального та фізичного», принципом «функціонального різноманіття» або принципом «фізичної щільності».

АКЦЕНТУВАННЯ НА ІСНУЮЧОМУ ІСТОРИЧНОМУ АРТЕФАКТІ

ОСНОВНА ФУНКЦІЯ
АКЦЕНТ НА ІСТОРИЧНУ ПАМ'ЯТКУ, АНСАМБЛЬ
 ІСТОРИЧНА ТА КУЛЬТУРНА ФУНКЦІЇ

ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ НОВОГО ЧИ РЕКОНСТРУКЦІЇ
 СТАРОГО ВІДКРИТОГО АРХІТЕКТУРНОГО
 МІСЬКОГО ПРОСТОРУ

ПІДСИЛЕННЯ ВРАЖЕННЯ
 КОНЦЕНТРАЦІЯ УВАГИ НА ОКРЕМІ
 ІСТОРИЧНІ БУДІВЛІ АБО ЦІЛІ АНСАМБЛІ.



ДОЦЕНТРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОСТОРУ ДЛЯ ОБ'ЄДНАННЯ ЛЮДЕЙ

ОСНОВНА ФУНКЦІЯ
ОБ'ЄДНАННЯ ЛЮДЕЙ У ПРОСТОРІ
 +
СПРИЙНЯТТЯ ПРОСТОРУ ЦІЛІСНО
 СТВОРЕННЯ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА,
 ЩО ПОДІБНЕ ДО ІСТОРИЧНО СФОРМОВАНИХ
 МІСЬКИХ ПЛОЩ.

ВІДКРИТІ АМФІТЕАТРИ, ПЛОЩІ ОКРУГЛИХ ФОРМ,
 ВОДОЙМИ ТА ОЗЕРА З ПІШОХІДНИМ РУХОМ
 НАВКОЛО НИХ.
 ПРОСТІР Осяжний для сприйняття.

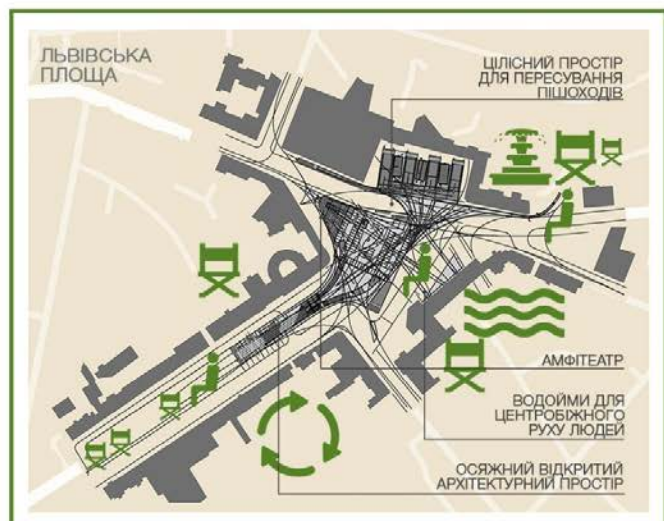


Рис. 1. Прийоми, що розкривають принцип «історичної спадкоємності». Проектна пропозиція організації відкритого публічного простору Львівської площі в місті Києві.

Висновки. Використання принципу «історичної спадкоємності» та прийомів доцентрової організації простору для об'єднання людей та акцентування на існуючому історичному артефакті, що його виявляють, є основою організації відкритих публічних просторів в центрах історично сформованих міст. Задля посилення дії на відкритий публічний простір принцип «історичної спадкоємності» може бути використаний разом з будь-яким іншим з спеціальних принципів, що були наведені в публікації. Всі інші прийоми, що розкривають дані принципи, можуть бути також використаними в відкритому публічному просторі, але мають бути доповнюючими до вищезазначених.

Список джерел

1. Вадімов В.М. Принципи еколого-планувальної організації прирічкових територій. Досвід та перспективи розвитку міст України. Охорона довкілля. Ландшафтна архітектура: збірник наукових праць. ДІПРОМІСТО. Київ, 2002. Вип. 2. С. 59-66.
2. Гейл Я., Гемзо Л. Новые городские пространства. Москва: Концерн «Крост», 2012. 264 с.
3. Глазичев В.Л. Город как социокультурное явление исторического процесса. Москва: Наука, 1995. 351 с.
4. Гусев М.О. Архітектурна пустотність відкритих просторів міст. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: науково-технічний збірник. Київ, 2016. Вип. 44. С. 10–14.
5. Джекобс Д. Смерть и жизнь больших американских городов Москва: Новое издательство, 2011. 460 с.
6. Джекобс Д. Экономика городов. Новосибирск: Культурное наследие, 2008. 294 с.
7. Кравченко О.В. Принципи архітектурно-планувальної організації відкритих міських просторів з порушеними територіями: автореф. дис. ... к. арх. Київ, 2015. 21 с.
8. Лайдон М., Гарсия Э. Тактический урбанизм: краткосрочные действия - долгосрочные перемены. Москва: Strelka Press, 2019. 304 с.
9. Leshchenko N., Holovatiuk A. Inclusive public space as the result of modern functional adaptation of architectural monuments. Current issues in research, conservation and restoration of historic fortifications: collection of scientific articles. Chelm, 2018. № 10. P. 78–86.
10. Линч К. Совершенная форма в градостроительстве. Москва: Стройиздат, 1986. 264 с.

11. Нефедов В.А. Как вернуть город людям. Москва: Искусство — XXI век, 2015. 160 с.
12. Нимейер О. Архитектура и общество. Москва: Прогресс, 1975. 192 с.
13. Ревзин Г. Как устроен город. 36 эссе по философии урбанистики. Москва: Strelka Press, 2019. 270 с.
14. Рибчинський О.В. Формування і ревіталізація середмість історичних міст України: автореф. дис. ... д. арх. Львів, 2017. 34 с.
15. Роу К., Кетгер Ф. Город-коллаж. Москва: Strelka Press, 2018. 208 с.
16. Про архітектурну діяльність: Закон України. Київ, 1999. 22 с.
17. Про благоустрій населених пунктів: Закон України. Київ, 2005. 17 с.
18. Про основи містобудування: Закон України, Київ, 1992. 21 с.
19. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України. Київ, 2011. 118 с.
20. Гусєв М.О. Принципи формування та розвитку відкритих просторів міст: автореф. дис. ... к. арх. Київ, 2021. 26 с

PhD of Architecture **Mykyta Husiev**
Kiev National University of Construction and Architecture

THE PRINCIPLE OF «HISTORICAL CONTINUITY» IN THE FORMATION AND ORGANIZATION OF OPEN PUBLIC SPACES IN CITIES

The open public space of cities acts as a holistic concept that cannot be dismembered and is a systemic structure that exists in the flow of time and carries traces of history, politics, culture, economic development and technological progress. In general, this structure is stable, but always changing in detail, and its growth and shape are only partially under control. This process of city formation has no final result, it is absolutely continuous. That is why there is a need to derive specific principles and techniques on the basis of which these spaces can be organized.

The article analyses the theoretical and practical components of research on the formation and organization of open public spaces in cities. Certain laws of Ukraine also regulate the organization of open public spaces in cities.

The issue of the formation of open public spaces in cities has been researched in detail, taking into account cultural, social, economic, urban planning, historical, aesthetic and environmental aspects, but there is a need to systematize these developments and identify similarities in order to derive special principles and techniques for organizing these spaces.

The principle of «historical continuity» is the organization of open public space based on history and specific local features, as well as its relationship with the historical environment. The historic city should be viewed as a complex system that reflects the history and specific local characteristics in a concentrated form, which create its own uniqueness. Thus, the organization or reconstruction of open public spaces in cities in the historical environment should be carried out in compliance with the principle of «historical continuity». This principle affects the planning, volumetric-spatial and functional organization of the space, as the main focus should be on the existing dominants, and not transferred to new zones, functions and volumetric-spatial structures of the space.

The principle of "historical continuity" in open public spaces of cities is revealed through the following techniques: emphasis on existing historical artifacts; centripetal organization of space for bringing people together.

The use of the principle of "historical continuity" and the techniques of centripetal organization of space to bring people together and emphasize the existing historical artifact that is revealed is the basis for the organization of open public spaces in the centers of historically formed cities. To enhance the impact on the open public space, the principle of "historical continuity" can be used in conjunction with any of the other special principles presented in the publication.

Keywords: city public space; historical continuity; historical artifacts; principles; techniques; centripetal organization of space.

REFERENCES

1. Vadimov V.M. Pryntsypy ekoloho-planuvalnoi orhanizatsii pryrychkovykh terytorii. Dosvid ta perspektyvy rozvytku mist Ukrainy. Okhrona dovkillia. Landshaftna arkhitektura. DIPROMISTO. Kyiv, 2002. Vyp. 2. S. 59-66. {in Ukrainian}
2. Gehl J., Hemzo L. Novye horodskye prostranstva. Moskva: Kontsern «Krost», 2012. 264 s. {in Russian}
3. Hlazychev V.L. Horod kak sotsyokulturnoe yavlenye ystorycheskoho protsesa. Moskva: Nauka, 1995. 351 s. {in Russian}
4. Husiev M.O. Arkhitekturna pustotnist vidkrytykh prostoriv mist. Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia. Kyiv, 2016. Vyp. 44. S. 10–14. {in Ukrainian}
5. Jacobs J. Smert y zhyzn bolshykh amerykanskykh horodov. Moskva: Novoe yzdatelstvo, 2011. 460 s. {in Russian}
6. Jacobs J. Ekonomyka horodov. Novosybyrsk: Kulturnoe nasledye, 2008. 294 s. {in Russian}

7. Kravchenko O.V. Pryntsypy arkhitekturno-planovalnoi orhanizatsii vidkrytykh miskykh prostoriv z porushenymy terytoriiamy: avtoref. dys. ... k. arkh. Kyiv, 2015. 21 s. {in Ukrainian}
8. Lydon M., Garcia E. Takticheskyi urbanizm: kratkosrochnye deistvyia - dolhosrochnye peremeny. Moskva: Strelka Press, 2019. 304 s. {in Russian}
9. Leshchenko N., Holovatiuk A. Inclusive public space as the result of modern functional adaptation of architectural monuments. Current issues in research, conservation and restoration of historic fortifications: collection of scientific articles. Chelm, 2018. № 10. P. 78–86. {in English}
10. Lynch K. Sovershennaia forma v hradostroytelstve. Moskva: Stroiyzdat, 1986. 264 s. {in Russian}
11. Nefedov V.A. Kak vernut horod liudiam. Moskva: Iskusstvo — XXI vek, 2015. 160 s. {in Russian}
12. Niemeyer O. Arkhitektura i obshchestvo. Moskva: Prohress, 1975. 192 s. {in Russian}
13. Revzyn H. Kak ustroen horod. 36 esse po fylosofyy urbanistyky. Moskva: Strelka Press, 2019. 270 c. {in Russian}
14. Rybchynskyi O.V. Formuvannia i revitalizatsiia seredmist istorychnykh mist Ukrainy: avtoref. dys. ... d. arkh. Lviv, 2017. 34 s. {in Ukrainian}
15. Rowe C., Ketter F. Horod-kollazh. Moskva: Strelka Press, 2018. 208 s. {in Russian}
16. Pro arkhitekturnu diialnist: Zakon Ukrainy. Kyiv, 1999. 22 s. {in Ukrainian}
17. Pro blahoustrii naselenykh punktiv: Zakon Ukrainy. Kyiv, 2005. 17 s. {in Ukrainian}
18. Pro osnovy mistobuduvannia: Zakon Ukrainy, Kyiv, 1992. 21 s. {in Ukrainian}
19. Pro rehuliuвання mistobudivnoi diialnosti: Zakon Ukrainy. Kyiv, 2011. 118 s. {in Ukrainian}
20. Husiev M.O. Pryntsypy formuvannia ta rozvytku vidkrytykh prostoriv mist: avtoref. dys. ... k. arkh. Kyiv, 2021. 26 s. {in Ukrainian}